

BETHLEN GÁBOR
Alapkezelő Zrt.

NPKI | NEMZETPOLITIKAI
KUTATÓINTÉZET

Választás után, választás előtt – Katalónia és a függetlenség dilemmája

A Spanyolország hatodik legnagyobb területű és második legnagyobb lélekszámú autonóm közösségében 2015. szeptember 27-én tartott előrehozott parlamenti választás a katalán és spanyol belpolitika mellett az Európai Unió jövőjére is jelentős hatással lehet.

Az időközi törvényhozási voksoláson rekordszámban (77,44 %) vettek részt a választók, vagyis a katalóniai lakosság – az esemény jelentőségét megkérdőjelezni igyekvő hangok ellenére – komoly jelentőséget tulajdonított a választásnak és elhitte, hogy a spanyol alkotmányos akadályok ellenére egy politikai aktus is dönthet Katalónia státuszáról. A választást megelőző hónapokban és években jelentős átrendeződés ment végbe a katalán pártrendszerben. Ezek közül a legfontosabb az volt, hogy a katalán politikai életet lényegében 1978, vagyis a jelenleg hatályos spanyol alkotmány elfogadása óta meghatározó Konvergencia és Unió (CiU) nevű pártszövetség 2015 nyarán feloszlott. A CiU szétesésének oka a függetlenség ügyének felvállalása vagy éppenséggel fel nem vállalása volt. Ebben a vitában Artur Mas katalán elnök és egyúttal a pártszövetség valamint a liberális-jobbközép, de a Liberális Internacionálé tagjaként politizáló Katalán Demokratikus Konvergencia (CDC) elnöke a függetlenség szinte bármi áron való kivívása mellett, míg a CiU másik komponense, a jobbközép-kereszténydemokrata Katalán Demokratikus Unió (UDC, amely egykori partnerével szemben az Európai Néppárt pártjaihoz tartozik) a független Katalóniát csak a spanyol kormány jóváhagyása esetén tudta volna elképzelni. A CiU felbomlását időközi parlamenti választás kiírása előzte meg és az UDC-ből kivált egy csoport (Katalónia Demokratái), amely csatlakozott a Mas elnök által a szeptemberi választásokra alapított Együtt az Igenért (JxSí) nevű választási szövetséghez. A JxSí négy politikai csoportból, a CDC-ből, a már említett Katalónia Demokratáiból, a részben a Katalán Szocialista Pártot elhagyó képviselőkől alakult Baloldali Mozgalomból és egy Katalónia történelme szempontjából kiemelt fontosságú politikai pártból, a Katalán Köztársasági Baloldal (ERC) nevű formációból jött létre. A JxSí tagjai között relatíve nagy ideológiai törésvonal van, ugyanakkor Artur Mas célja világos volt, a függetlenségpárti szavazatokat lehetőség szerint egyetlen tömb mögé állítva maximalizálni kell és minden világnézeti célt

BETHLEN GÁBOR
Alapkezelő Zrt.

NPKI | NEMZETPOLITIKAI
KUTATÓINTÉZET

háttérbe kell szorítani Katalónia teljes függetlenségének eléréséig. Ez a törekvés csak részben sikerült, ugyanis a JxSí nem tudta megszerezni a barcelonai parlament mandátumainak abszolút többségét, hanem csak közel 46 százalékát, ráadásul a leadott összes függetlenségpárti szavazatnak csak mintegy 78-80 százalékát sikerült besöpörnie. Egyrészt a „fontolva haladó” UDC-re leadott százezer szavazat elveszett – ezzel a párt közel negyven év után kiesett a parlamentből – míg a Népi Egység Jelöltjei (CUP) nevű függetlenségpárti ökoszocialista-marxista és tőkeellenes, néhol anarchisztikus jeleket is mutató párt jelentősen javított korábbi eredményén (3 mandátum) és 10 képviselőt küldhet a katalán parlamentbe. A JxSí sikere ugyanakkor, hogy az UDC korábbi szavazóbázisának nagy részét meghódította (a CiU-n belül általában az összes szavazat egyharmadára volt szokás mérni az UDC erejét), igaz ez sem volt elég az abszolút többség megszerzéséhez. A katalán parlament tervezett függetlenségi nyilatkozatának elfogadásához Artur Mas-nak szüksége lesz a CUP képviselőinek szavazatára is, velük együtt viszont gond nélkül abszolválható ez a feladat. A katalán függetlenséget elutasító pártok közül meggyengültek a hagyományos összspanyol pártok, mint amilyen a jobbközép Néppárt (PP) és a balközép Katalónia Szocialista Pártja (PSC), megerősödtek viszont az utóbbi esztendőkből megjelent részben anti-establishment, részben pedig új típusúnak mondható pártok, mint amilyen a liberális-centrista Polgárok (C) nevű párt és a Podemos nevű országos protesztpártot és néhány zöld/baloldali kispártot tömörítő „Katalónia – Igen, képesek vagyunk rá” (CSP) nevű pártszövetség.

Artur Mas-nak nem lesz könnyű létrehozni az új katalán kormányt, hiszen a függetlenség kérdésének a választási kampány középpontjába állításával kiélezte a politikai helyzetet és a CUP már most is jól láthatóan csak jelentős áldozatok – köztük a költségvetést jelentősen érintő szociális kiadások növelése – hozása esetén hajlandó támogatni a JxSí-t a katalán útiter megvalósításában. Mégis valószínűnek tűnik, hogy a katalán függetlenség elérését vagy legalábbis az autonómia további szélesítését karriercélnak tekintő Artur Mas előbb vagy utóbb, de megszerzi a CUP támogatását a függetlenségi útiterhez. A politikai akadályok mellett természetesen jogi gátjai is vannak a katalán függetlenségnek esetleg autonómiabővítésnek. Közismert, hogy a hatályos spanyol alkotmány alapján Katalónia nem tud jogszerűen kiválni az államból. Részben emiatt is Katalónia teljes függetlensége pillanatnyilag nem tűnik a nemzetközi

BETHLEN GÁBOR
Alapkezelő Zrt.

NPKI | NEMZETPOLITIKAI
KUTATÓINTÉZET

joggal összeegyeztethetőnek még akkor sem, ha egy katalán függetlenségi nyilatkozat elfogadása nem is volna szükségképpen ellentétes a nemzetközi joggal. Nem kétséges, hogy a szeptember 27-i választással Spanyolország súlyos alkotmányos és politikai válságba sodródhat, amelyet a két érdekelt fél, azaz Madrid és Barcelona közötti tárgyalások sorozatával lehet csak feloldani. A spanyol alkotmány módosítása középtávon elkerülhetetlennek látszik, hiszen például egy Katalónia számára esetlegesen a függetlenség alternatíváját jelenthető szövetségi berendezkedésű Spanyolország létrehozására is alkotmánymódosításra, még inkább új alkotmányra volna szükség. Lehetőség volna emellett kockáztatni is, vagyis a spanyol alkotmányt tárgyalásos alapon és oly módon módosítani, hogy a katalán függetlenségről népszavazást lehessen tartani skót mintára, viszont a gyengülő népszerűségű madridi kormány feltehetően inkább időhúzásra és Artur Mas és vele a függetlenségi narratíva népszerűségvesztésére aspirál majd.¹

---

¹ „*Véleményem szerint – írja Nagy Sándor Gyula, aki Tóth Norbert mellett a Nemzetpolitikai Kutatóintézet 2015. szeptember 28-án tartott, Választás vagy népszavazás? Katalónia elszakadásának kérdése az előrehozott tartományi választások fényében c. rendezvényének vendégelőadója volt – egy hipotetikus függetlenné válás után rövid (maximum 1 év), közép- (1–3 év) és hosszú távú (3–10 év) hatásokat kellene megkülönböztetnünk. A rövid távú hatások (még ha nem is számolunk a spanyol erőszakszervezet bevetésével) igen kellemetlenek lesznek. Az európai uniós jog ugyanis nem ad lehetőséget az „államutódlás” megvalósítására a tagállamok szétválása esetén, ezért valamilyen különmegállapodás és az EU-s szerződések – igen valószínűtlen – (egyhangú) módosítása nélkül Katalónia új államként kezdheti meg az életét, a nemzetközi jog iránymutatásai alapján. Vagyis „új” államként a felvételét kell kérnie az ENSZ-be és más nemzetközi szervezetekbe, így az EU-ba is. Ez azt jelenti, hogy mindaddig, amíg felvételt nem nyer, az ország „harmadik államnak” fog minősülni [...] A felsorolt események következtében a Katalóniában működő spanyol és multinacionális cégek sürgősen máshova teszik át a székhelyüket, mivel mind a forráshoz jutás (az Európai Központi Bank csak európai uniós bankoknak ad hitelt, stb.), mind az egységes belső piacon való megmaradás (vám- és adminisztrációmentes kereskedelem stb.) fontos tényező marad számukra. Ezzel kapcsolatban már hangzottak el konkrét bejelentések, és kevésbé konkrét „hírek” is napvilágot láttak arról, hogy egyes cégek vagy cégcsoportok a függetlenség egyoldalú kikiáltásakor máshová fognak települni. Továbbá biztosra vehető a tőzsdéken a katalán cégek részvényei árának a csökkenése, sőt esetleg átmeneti tőzsdei pánik is. A közép- és hosszú távú negatív hatások minimalizálásának a feltétele a Spanyolországgal és az EU minden tagállamával való rendezett viszony. A Koszovó kapcsán Ciprus, Görögország, Románia és Szlovákia által képviselt álláspont ismeretében egyértelműen kijelenthető, hogy ez már önmagában komoly kihívás lesz.” (Nagy Sándor Gyula: A katalán választások eredménye és a függetlenség ára. KKI Elemzések, E-2015/37.)*